

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETTUDOMÁNYI KAR
FÖLDRAJZI ÉS FÖLDTUDOMÁNYI INTÉZET

Sopron és vonzáskörzetének migráció általi népességváltozása a
rendszerváltozás után

Készítette:

Ancsin Anna

Témavezető:

Dr. Reményi Péter

Pécs, 2025.

Tartalomjegyzék

Absztrakt.....	4
I. Bevezetés és célkitűzés	5
I.1. Bevezetés.....	5
I.2. Problémafelvetés.....	5
I.3. Kutatási előzmények.....	6
I.4. Motiváció.....	6
I.5. Vizsgálati terület.....	7
I.6. Kontextus	8
I.6.1. Sopron népessége a rendszerváltás előtt	8
I.6.2. Határmentiség és rendszerváltás.....	8
I.6.3. A migráció és hatása.....	9
I.7. Célkitűzés	15
II. Módszertan.....	16
II.1. Felhasznált irodalom	16
II.2. Statisztikai adatok.....	16
II.3. Kérdőíves felmérés.....	16
II.4. Interjúk.....	17
III. Eredmények.....	18
III.1. Költözés.....	18
III.1.1. A kitöltők korábbi lakóhelyei	18
III.1.2. Motivációk.....	19
III.2. Munkavállalás	22
III.3. A népességnövekedés hatásai.....	24
III.3.1. Sopron gazdaságára ható következmények	24
III.3.2. Következmények az ingatlanpiacon	26
III.3.3. A helyiek és a bevándorlók közötti konfliktusok	27

IV.	Összegzés	29
V.	Irodalomjegyzék.....	31
VI.	Mellékletek	34
A.	Vizsgálati terület települései	34
B.	Kérdőív	35
C.	Saját eredmények.....	38

Absztrakt

Jelen dolgozat Sopron és a hozzá kapcsolódó kisebb települések népességének változását vizsgálja a rendszerváltás után. A vizsgált térség speciális helyzetű, legfőképp határmenti helyzetéből adódóan. A nyugati határ melletti fekvése a történelem során többnyire előnyére vált, azonban a szocialista időkben ez komoly hátránynak bizonyult.

Kutatásomban az 1990 utáni népesedési viszonyokat vizsgálom, különös tekintettel a migráció hatására. Az itt is jelen lévő természetes fogyás ellenére a település lakossága folyamatosan növekszik, ennek oka pedig a pozitív vándorlási mérleg. A történelemben szinte folyamatosan növekvő a lakosságszám, mely a 2000-es években öltött még nagyobb mértéket, jelenleg az ország belső vándorlásának egyik legfőbb célpontja. Ennek motivációit és volumenét a vonatkozó szakirodalom feldolgozásával és egy saját kérdőíves felméréssel mértem fel. Emellett vizsgáltam a nagymértékű bevándorlás következményének mondható szuburbanizációt motivációit is. Bár a kérdőíves felmérés több okból sem nevezhető reprezentatívnak, az eredményekkel jól ábrázolható több kritérium is, illetve többnyire alátámasztja az előzetesen felvetett hipotézist, mégpedig, hogy az ausztriai munkavállalás lehetőségének nagy szerepe van az ország különböző pontjairól költözők számára, míg a növekvő lakosság, a város egyre zsúfoltabbá válása és következményei a szuburbanizáció folyamatának megindítói, motiválói.

Kulcsszavak: migráció, népesség, Sopron, szuburbanizáció, vonzáskörzet

I. Bevezetés és célkitűzés

I.1. Bevezetés

Napjainkban gyakori beszédtema a fejlett államokban, köztük Magyarországon is, a természetes szaporodás negatív értéke és az előregedő, folyamatosan fogyatkozó lakosság. Általános trend Európában is, hogy a kevésbé fejlett országokból, vagyis általában keletről nyugatra, a fejlettebb államokba vándorol a népesség a jobb élet reményében. Nyugat-Európa országainak népessége továbbra is növekszik, amelyet a pozitív vándorlási különbözetnek köszönhetnek. Ezzel szemben Kelet-Közép-Európa legtöbb országának csökken a lakossága. Ez a természetes fogyással és a kivándorlással magyarázható (Európai Unió, 2024). Tulajdonképpen ez a folyamat figyelhető meg kicsiben Magyarország keleti és nyugati része között is.

Bécs és Pozsony vonzáskörzete is átnyúlik az országhatáron, ami Győr vonzerejével kiegészülve Győr-Moson-Sopron vármegyét az ország egyik legvonzóbb célpontjává teszi. Ezt jól mutatja Dövényi Zoltán tanulmánya, melyben hat kritérium alapján sorolta be a kistérségeket. A vármegye hét kistérsége közül egyedül a Kapuvári-Beledi kistérségben volt jelen az egyik probléma, nevezetesen az átlagosnál nagyobb volt 2000-2007 között a migrációs veszteség, de ez jól mutatja a teljes vármegye pozitív helyzetét (Dövényi, 2009).

Bécs vonzása érvényesül Sopronban is, ami rendkívül vonzóvá tette a várost a belföldi migrációban a rendszerváltás után, különösen a 2000-es években, és ez tovább erősödött 2011-ben, az osztrák munkaerőpiac nyitásakor, amikor már engedély nélkül lehetett munkát vállalni Ausztriában (Bertalan, 2020).

I.2. Problémafelvetés

Azonban Sopron egy régi, szűk utcákkal rendelkező város, ami nem volt felkészülve arra az embertömegre és járműmenyiségre, ami az elmúlt években, évtizedekben áradt a városba. Még ha az utóbbi 10-15 évben hivatalosan nem is nőtt, sőt a népszámlálási adatok alapján minimálisan csökkent a lakosság, azonban az interjúkból kiderült, hogy nagyon sokan csak ideiglenesen, bejelentés nélkül tartózkodnak Sopronban, így nem jelennek meg a statisztikákban. Ennek részben oka az is, hogy sok főbérllő nem engedi, hogy bejelentkezzenek a bérbe adott lakásukba. Manapság állandó a zsúfoltság, ami feszültségeket okoz a lakosság körében. Az állandó lakosságnak két lehetősége van: ha nem akarnak messzebbre költözni és ingázni, akkor kénytelenek elviselni a fennálló helyzetet, vagy a bejárást és a nyugodtabb lakókörnyezetet választják. Ennek a két

folyamatnak, a Sopronba költözésnek és a szuburbanizációnak az összefüggéseit vizsgálom.

I.3. Kutatási előzmények

A rendszerváltás után kezdett fellendülni a belső vándorlás kutatása az egykori szocialista tömb országaiban, amit számos társadalmi-gazdasági folyamat változása befolyásolt, mint a regionális különbségek átalakulása, növekedése, az új gazdasági modell, a szuburbanizáció növekedése (Kiss et al., 2018).

Nemzetközi szinten Ian Hamilton foglalkozott többen Közép-Kelet-Európával, írásai számos kutatáshoz szolgáltak forrásként hazánkban is. A magyarországi belső vándorlással foglalkozott több esetben is Dövényi Zoltán. A hazai közép- és nagyvárosok térszerkezetének változásával, agglomerációk kialakulásával foglalkozó kutatások több esetben Zábrádi Zsolt nevéhez fűződnek. A népesedéssel kapcsolatos folyamatok statisztikai alapú feldolgozása kapcsán találkozhatunk Bálint Lajos nevével. Többen foglalkoznak vonzáskörzet lehatárolással, ingázással kapcsolatos kutatásokkal. Közülük emelném ki Hardi Tamást, aki emellett az Észak-Dunántúli területen tevékenykedik.

Számos kutatás készült a soproni térségről, Nyugat-Dunántúlról és Burgenland viszonyáról. Itt emelném ki Jankó Ferencet, akinek más területen is jelentek meg munkái, azonban foglalkozott a határvidék körülményeivel és Sopron belső folyamataival is, mint például a Sopronban található Lőverekben lejátszódó belső szuburbanizációval. A Sopron-Eisenstadt határtérséggel Locsmándi Szabolcs, a soproni lakásárakra ható tényezőkkel Harnos László foglalkozott doktori értekezésében. Bertalan Laurának is több Sopronnal kapcsolatos kutatása van, köztük egy átfogó elemzés, amely több szempont figyelembevételével készült. Sopron népességének alakulásáról Kiss Évának készültek munkái, ezek kapcsolódnak a legjobban a dolgozat témájához.

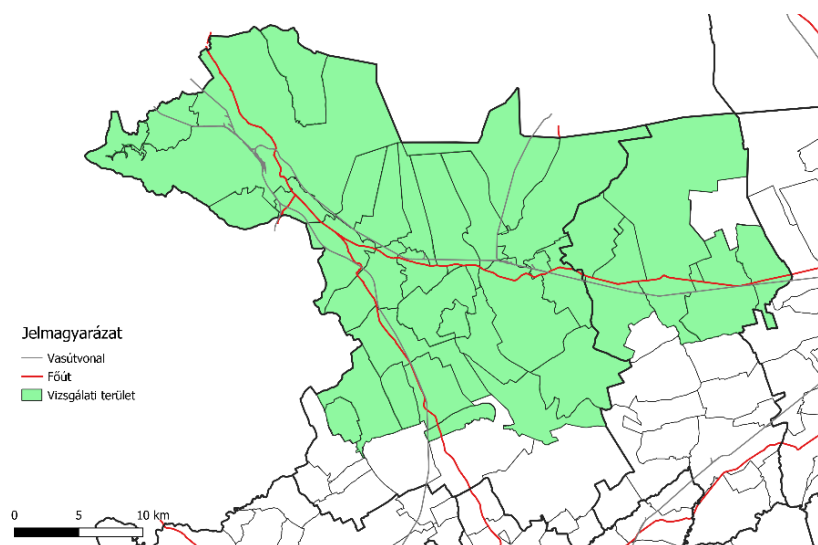
I.4. Motiváció

Soproni kötődésűként születésem óta rendszeresen járok a városban. Az évek során a családtagoktól hallottak és tapasztaltak, kiegészülve az időközben tanult földrajzi összefüggésekkel kérdéseket vetettek fel bennem. Sopront sok szempontból lehetne vizsgálni, azonban érdeklődésemet leginkább a migráció motivációi és következményei keltették fel. Eddigi életem nagy részében a család okán rendszeresen látogattam a városba néhány napra, nemrég pedig a kijelölt kutatási területem egyik településének lakosa lettem, ezen kívül a szakmai gyakorlatomat Sopron önkormányzatánál töltöttem,

ami miatt a mindennapos ingázásban is részesültem, vagyis a kutatásom legnagyobb részében közvetlenül, vagy közvetetten a családom által saját tapasztalattal is rendelkezem. Ismerve Sopron sajátos helyzetét, a szakirodalmat feldolgozva, empirikus kutatásokat végezve, a saját tapasztalatokkal kiegészülve ez egy nagyon aktuális téma, melynek az általam felvetett összefüggésével még nem igazán foglalkoztak.

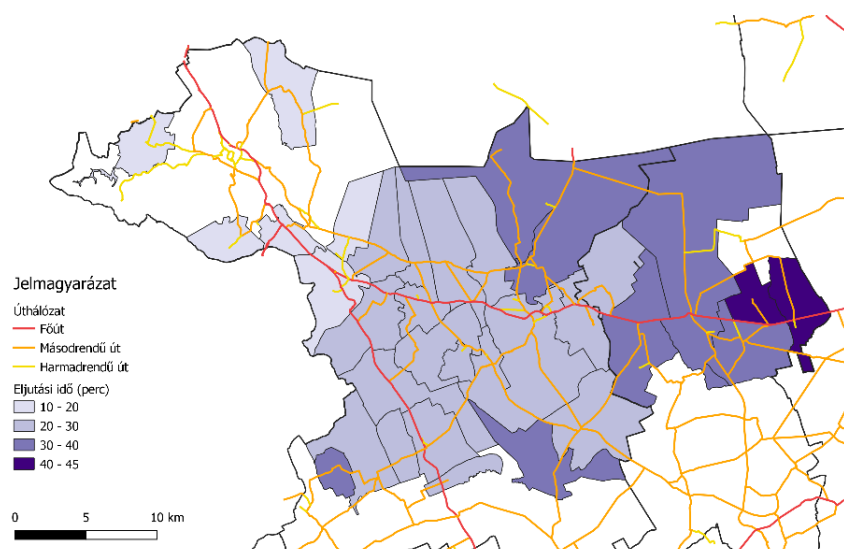
I.5. Vizsgálati terület

A vonzáskörzeteket számos szempont figyelembevételével, egy komplex vizsgálattal lehet hatékonyan kijelölni, azonban jelen dolgozathoz elégségesnek gondolunk egy kezdetleges lehatárolást is. A kezdeti terület a közeli megyeszékhelyektől, Szombathelytől és Győrtől való közepes távolság alapján lett kijelölve. Ezután készült egy adatbázis, amely Sopronnal együtt 38 települést tartalmazott. Ebben szerepelnek településenként az 1990-2022 közötti négy népszámlálás lakosságszámai, a főbb korcsoportok létszáma 2022-ben, a lakások száma a népszámlálás idején, az átlagos négyzetméterárak 2024 szeptemberében az ingatlanet.hu statisztikái alapján, illetve az ingázási adatok. Az ingázáshoz a Google Maps alapján az átlagos menetidő került az autós időhöz, a tömegközlekedés adatai, vagyis a buszjáratok és vonatok száma és átlagos átszállás nélküli menetideje a menetrendek.hu alapján lettek összegyűjtve, 2024 szeptemberének egy átlagos hétköznapijáról. A tömegközlekedési adatok alapján 3 település került ki a vizsgálati körből, amelyekről nem lehet átszállás nélkül eljutni Sopronba.

1. ábra: A végleges vizsgálati terület

Forrás: saját szerkesztés

2. ábra: Az úthálózat és az eljutási idő a vizsgálati terület településeiről Sopronba

Forrás: Google Maps alapján, saját szerkesztés

I.6. Kontextus

I.6.1. Sopron népessége a rendszerváltás előtt

Sopron történelme nagy részében központi szereppel rendelkezett. Területe már a honfoglalás előtt is lakott volt, földrajzi elhelyezkedése kedvező volt, ezt az is tükrözi, hogy 1277-ben megkapta a szabad királyi város rangot. Lakossága a második világháború idejét leszámítva folyamatosan nőtt, az 1678-79-es pestis előtt kb. 8 500-an lakhattak a városban, az első népszámláláskor pedig már 22 000 fő felett volt a népessége. Elhelyezkedése már a múltban vonzó célponttá tette a betelepülőket, például a kereskedőknek és a kézműveseknek, a kedvező demográfiai folyamatok pedig segítették az ipar és a kereskedelem fellendülését is. A nyugati határszáron való fekvése miatt viszont kimaradt a szocializmus fejlesztéseiből, lakossága ennek ellenére is nőtt ebben az időben (Kiss, 2015).

I.6.2. Határmentiség és rendszerváltás

A társadalomföldrajzban az egyes területek elhelyezkedése nem abszolút. A politika ezt jelentősen meghatározhatja, ahogy ez a szocializmus idején be is következett. Azonban a rendszerváltás pozitív hozadéka volt, hogy 1989 után a nyugati fekvés újra felértékelődött, alapjaiban változott a földrajzi megítélésének változása. Az új helyzete más tényezőkkel együtt, például a jobb közlekedési kapcsolatokkal és a könnyebben átjárható országhatárral hozzájárult Sopron fellendüléséhez (Hamilton, 1995; Kiss et al., 2018). Előtte viszont a nagymértékű változások miatt az 1990-es évekre inkább a

hanyatlás, a gazdasági problémák voltak jellemzőek országszerte. Az ország északi-északnyugati területeinek felértékelődésében nagy szerepe volt a visegrádi országok közötti kapcsolatok szorosabbá válásának és a gazdaság nyugat felé fordulásának (Hamilton, 1999). A határnyitás után mondhatni természetes, hogy a nyugati országrész került helyzetelőnybe, először nyíltak új lehetőségeik, ez volt a legközelebbi célpont, ahova érkezhettek a működőtőke. A 2000-es évek elejére jelentős különbségek voltak a soproniak életszínvonalában is az elmaradottabb térségekhez képest. Alacsony volt a munkanélküliség az osztrák határ közelségének köszönhetően, már 2011 előtt, az osztrák munkaerőpiac nyitása előtt is (Kubinszky, 2014).

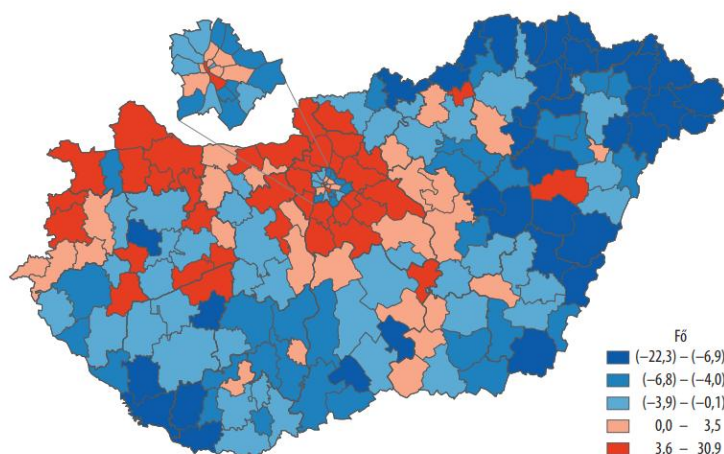
A térségben létrejött 1999-ben Győr-Moson-Sopron megye, Vas megye és Burgenland tartomány között egy eurégiós egyezmény, mely hivatalosan egy érdekközösség. Ezzel megalakult az EuRegio West/Nyugat Pannonia, melynek előzménye az Alpok-Adria Munkaközösség volt. Intézményei szempontjából ez a leginkább fejlett határvidék, amely a legnagyobb hagyományokkal rendelkezik. Az elsődleges közös fejlesztési területek többek között a területfejlesztés, gazdaság és turizmus, kultúra, közbiztonság, szociális szféra, oktatás (Borbély, 2004; Soós & Fejes, 2009).

I.6.3. A migráció és hatása

A nagyobb történelmi eseményekre a népesség általában növekvő mobilitással reagál. Magyarországon azonban a rendszerváltás idején nem történt meg ez, a korábbi folyamatok ugyanúgy folytatódtak, vagyis a lakosság ellenkezően reagált, mint az várható lett volna (Dövényi, 2009). A rendszerváltásnak érzékelhető következményei voltak a belső vándorlásra, azonban ismert, hogy a magyarok migrációs hajlandósága alacsony, így ez a folyamat rövid múlttal rendelkezik hazánkban (Dövényi, 2007).

A rendszerváltás idején negatív előjelűvé vált a természetes szaporodás Sopronban is, viszont növekedésnek indult a vándorlási különbözet, amely a 2000-es években vált intenzívebbé (Kiss et al., 2018). 1979 és 2002 között a 30 000 fő feletti városok közül egyedül Érd vándorlási egyenlege volt minden évben pozitív, de Sopron és Gödöllő is csak egy-egy évben tudhatott magáénak negatív egyenleget, azt is csupán minimális veszteséggel (Zábrádi, 2005). 2007-ben a megyei jogú városok közül Sopron mellett csak Szeged és Érd tudott pozitív vándorlási egyenleget felmutatni (Gödri & Spéder, 2009). Országos szinten is jól megfigyelhetőek a tendenciák, a 2018-as térkép alapján a vármegyében csak a Kapuvári járásban könyvelhettek el negatív vándorlási egyenleget, ami már a múltban is megfigyelhető jelenség volt, de egyébként a vármegye többi része

mellett három közeli és országszerte elszórtan néhány járás növekedett hasonló dinamikával, mint a Budapest környéki járások.

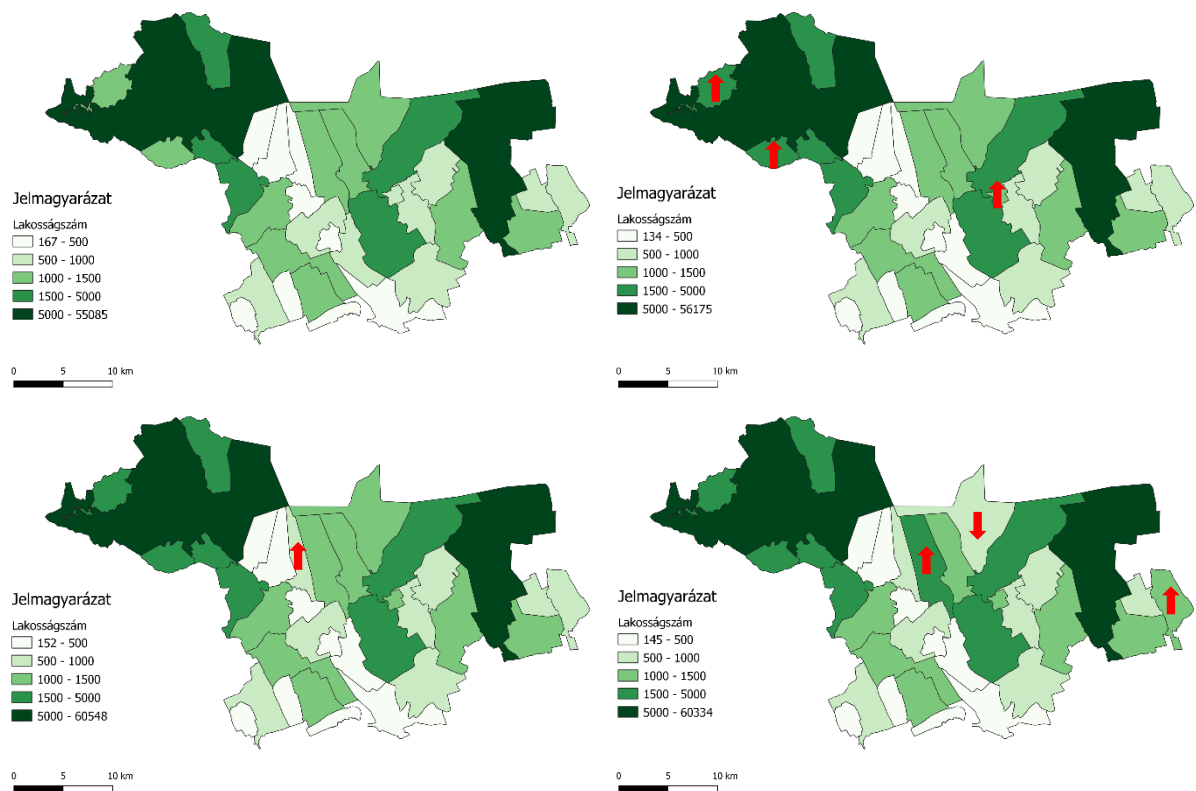
3. ábra: Az ezer lakosra jutó belső vándorlási egyenleg Magyarországon 2018-ban

Forrás: KSH, Tér-Kép 2018 kiadvány

A város lakossága 1990-ben 55 083 fő volt, 2001-re ez már 56 175 főre növekedett, 2011-ben pedig már 60 548-an laktak hivatalosan Sopronban. 2022-re kb. 200 fővel csökkent a népszámlálási adatok szerint a lakosság, azonban ezekben a statisztikákban nem jelenik meg a tetemes mennyiségű ideiglenes bevándorló (Központi Statisztikai Hivatal, n.d., 2023).

Bár Sopronban a szuburbanizáció nem figyelhető meg olyan jelentősen, mint sok más város esetében, de érzékelhető volt a környező települések lakosságának változása 1990-től számítva (4. ábra). A térképeken a piros nyilak mutatják, hogy mely települések lakossága nőtt – vagy Sarród esetében csökkent – olyan mértékben, hogy lakosságszámuk alapján más kategóriába kerültek. Ezek: 2001-re Ágfalva, Harka és Petőháza; 2011-re Fertőhomok, 2022-re Hegykő és Szárföld, amelyek nőttek, míg Sarród csökkent.

A szuburbanizáció azért nem volt akkora kihatással a város környezetére, mert elsősorban városhatáron belül játszódtott le a folyamat. Ehhez korábbi külterületeket belterületté nyilvánítottak, illetve nőtt a kereslet a közigazgatásilag Sopronhoz tartozó, de a várostól különálló belterületekre (Balf, Brennbergbánya, Tómalom, Sopronkőhida). 2000-ben fogadták el azt a településszerkezeti tervet, amely során a belterületté nyilvánításokkal 3700 lakótelek kialakítását tették lehetővé (Jankó, 2004).

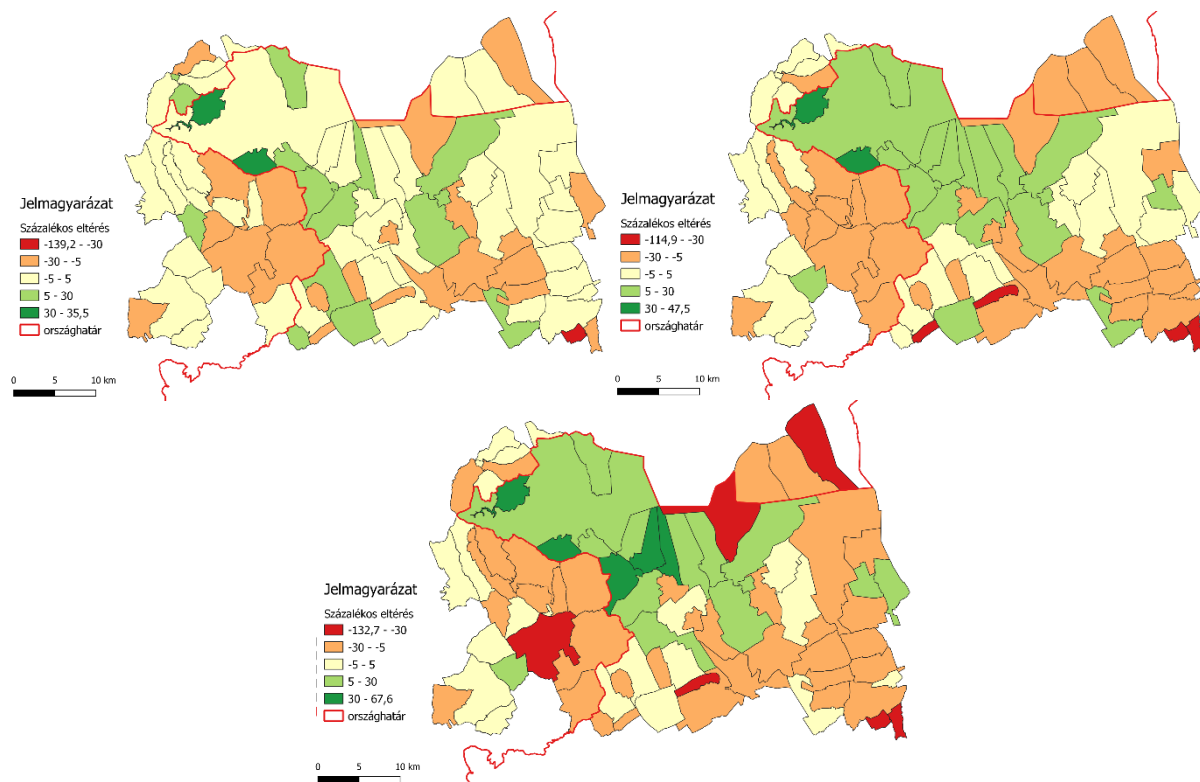

4. ábra: A vizsgálati terület lakossága 1990-ben, 2001-ben, 2011-ben és 2022-ben (balról jobbra)

Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés

Sopron vonzerejének vizsgálata kapcsán sor került néhány határon túli település lakosságszámváltozásának vizsgálatára is. Ez aszerint történt, hogy kiszámolásra került, az adott években (2001; 2011; 2022) hogyan és mennyivel változott a települések lakossága százalékosan ahhoz képest, ahogy az ország teljes lakosságszámának alakulása alapján kellett volna, a magyar oldalon 1990-es, az osztrák oldalon 1991-es bázisával számolva. Ezek alapján jól látszik, hogy az osztrák oldalon nem növekednek olyan mértékben a települések, ahogy Ausztria lakosságának gyarapodása alapján az várható lenne. Bár a negatív érték nem minden esetben jelenti azt, hogy a lakosság csökkenő, de a növekedés messze elmarad az ország más területeitől, vagyis Burgenland országos szinten nem tartozik a vonzó térségekhez. Ezzel szemben a magyar oldalon jól látszik, hogy egyre nagyobb a – vizsgálati térség szempontjából pozitív – különbség, főleg Sopron közelében, illetve ezt befolyásolják egyéb körülmények, például a főutak elhelyezkedése. A pozitív közlekedésföldrajzi helyzet érvényesül például déli irányban Sopronkövesd esetében, melyen áthalad a főút és vonattal is könnyen és gyorsan elérhető Sopron, míg a rossz közlekedési viszonyok elszenvedője Sarród, ahol látványosan csökken a lakosság. Az északi határ mentén elhelyezkedő, látszólag Sopronhoz közeli község esetében

pusztán a térképet látva könnyedén állhatunk értetlenül, hogy miért ilyen rosszak a mutatói, miszerint lakossága több, mint 30%-kal alacsonyabb, mint az országos tendenciához képest kellene. Bár közigazgatási területe vetekszik, vagy akár meghaladja jónéhány nagyobb lélekszámú települését, azonban lakossága 2022-re már 1 000 fő alá esett (4. ábra). Ez a település valójában egy tipikus, falusias jellegű, kicsi község, melyet nyugaton a Fertő-tó és az azt körülvevő nádas határol, ráadásul helyzete az úthálózat szempontjából is nagyon kedvezőtlen mind a határ, mind a központi település felé.

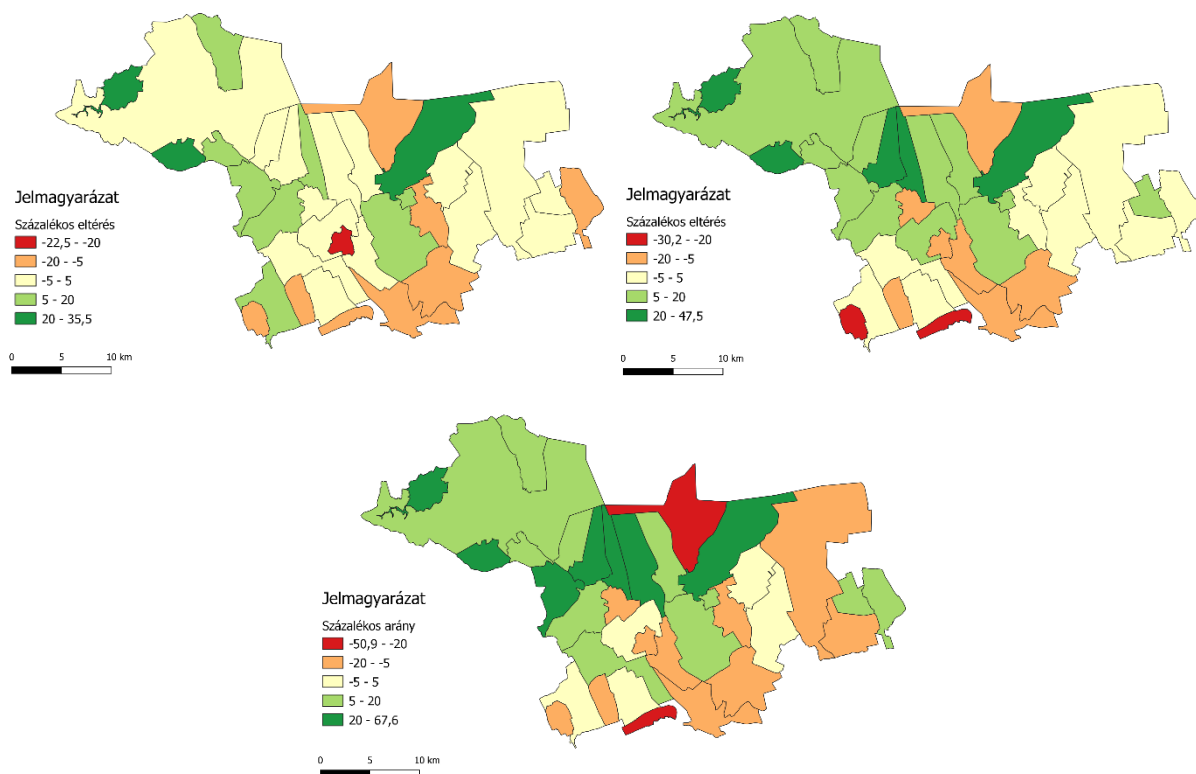
5. ábra: A lakosságszám változása a vizsgálati területen és környezetében, 1990-hez viszonyítva 2001-ben, 2011-ben és 2022-ben az országos trendekhez képest

Forrás: citypopulation.de és KSH alapján, saját szerkesztés

A másik hasonlóan rossz helyzetű település, amely a vizsgálati területre esik, az Nemeskér. Területén áthalad a 84-es főút, attól nem messze helyezkedik el a tényleges lakott terület is, azonban már messzebb van Soprontól, kb. féltávra esik a járási székhelye és Szombathely közé, és bár nincs messze az osztrák határtól, valójában elég távol van csak határátkelő. De emellett nagy probléma a rendkívüli mértékben előregedő lakossága (7. ábra, pirossal bekarikázva). Hasonlóan rossz helyzetben van Ebergőc, melynek előregedését inkább zsákfalu jellegére lehet visszavezetni.

A helyzetet azonban jobban mutatja, ha csak a magyarországi viszonylatot nézzük. Az osztrák települések nélkül csökkennek a vizsgált területen a szélsőségek, így az

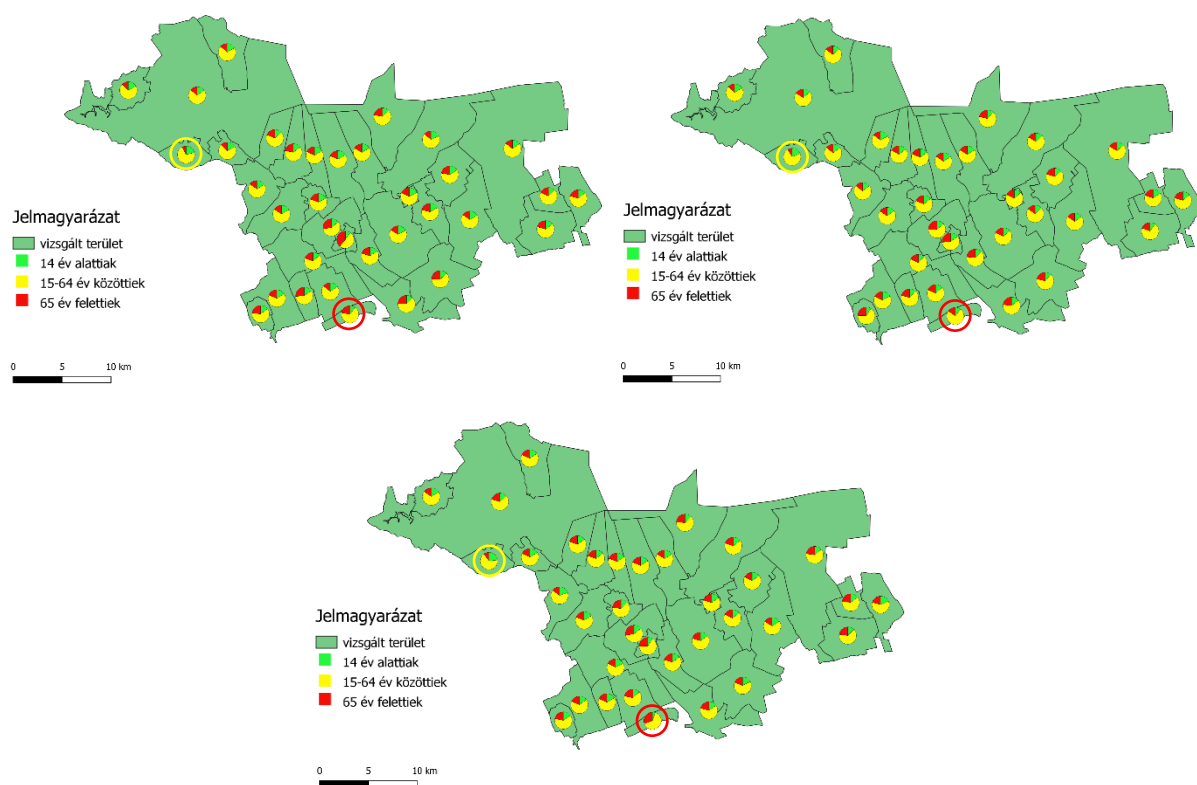
intervallumok is kézenfekvőbben adhatóak meg, és bár a rossz helyzetű települések képe nem változik – csak kiegészül egy-egy időszakban Ebergőccel és Unddal, de a következő népszámlálásra már mindkettő kikerül a legrosszabb kategóriából –, ezen markánsabban megjelennek a pozitív helyzetű települések.

6. ábra: A lakosságszám változása a vizsgálati területen 1990-hez viszonyítva 2001-ben, 2011-ben és 2022-ben az országos trendhez képest

Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés

Kiemelném Hidegséget, Hegykőt és Szárföldet, amelyek 2001 és 2022 között két kategóriát is előre léptek, de jól látszik Sopron növekedése is, ami nagyobb volumene miatt jelentősebb. Ezek mellett javult a helyzete keleti irányban Fertőboznak, Fertőhomoknak, Fertőszéplaknak és távolabb Veszékenynek, délre pedig Nagycenknek és Sopronkövesdnek. Ágfalva és Harka már 2001-re nagy növekedést mutatott, azonban Harkát jobban hangsúlyoznám, mivel szokatlanul alacsony az idősek és magas a fiatalok aránya (7. ábra, sárgával karikázva). Mindkettőnek nagyon jó a földrajzi helyzete, Sopron közvetlen szomszédságában, ahonnan könnyű Ausztriába kijutni.

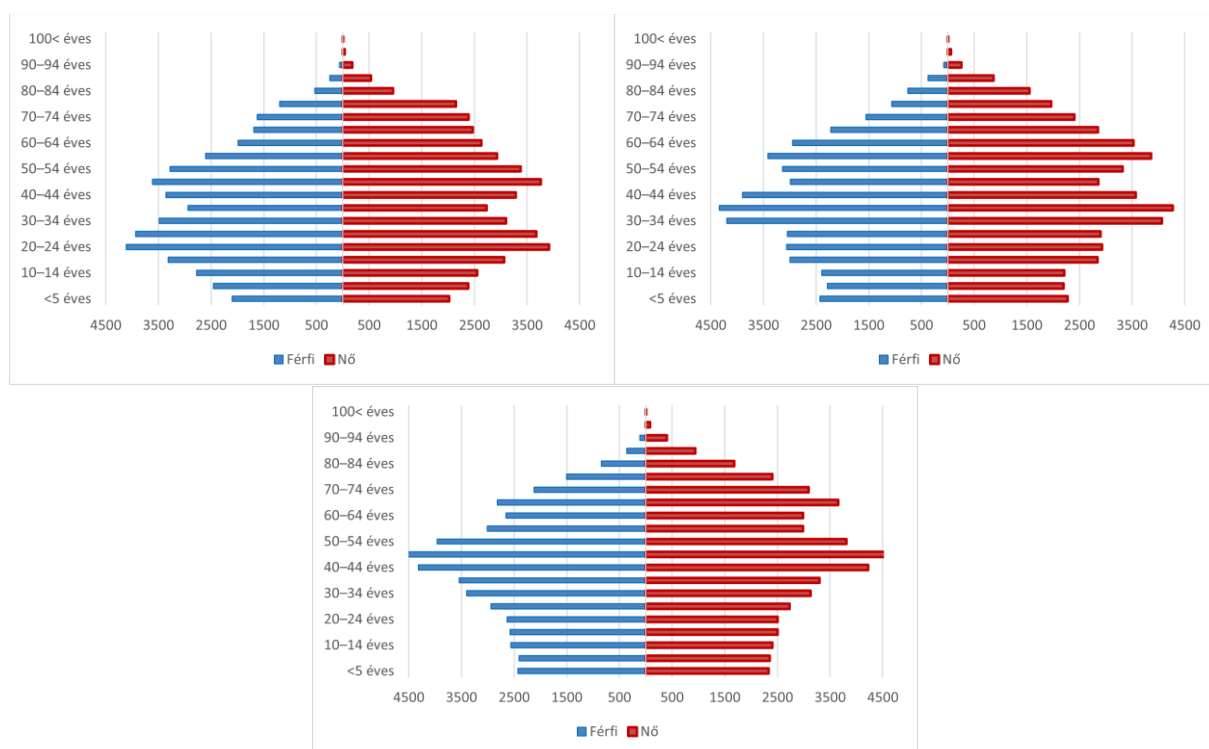
7. ábra: A főbb korcsoportok alakulása településenként 2001-ben, 2011-ben és 2022-ben

Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés

A korszerkezet Sopronban és a teljes Soproni járásban sem alakul kedvezően (8. ábra). A járási adatokon észrevehető, hogy bár a legfiatalabb kohorszok létszáma nem csökkent, a 25 év alattiakban a számuk stagnál 2022-re, nem úgy, mint az előző években, főleg 2001-ben, amikor az 5 év alattiak száma alacsony volt, viszont a náluk idősebb korosztályoknál egyre szélesedett a korfa. Jól nyomon követhető az is, ahogy a legnagyobb létszámú korcsoportok, a 2022-ben 40-55 évesek haladnak felfelé a korfán. Ez 10-20 éven belül várhatóan komoly túlterheltséget fog okozni a már így is túlterhelt helyi idősoththonokban.

Önmagában Sopron lakossága is előregedő, 2016 után a 65 év felettek száma folyamatosan növekszik, míg a 14 év alattiaké csökken. Jól mutatja, hogy míg 2016-ban az öregedési index 129,85% volt, addig az évi 4-7%-os növekedésekkel 2021-re 159,84%-ra nőtt, vagyis majdnem 160 időskorú jut 100 fiatalokúra (Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata, 2022). A 2022-es népszámlálás némileg kedvezőbb volt a helyzet, az adatok alapján 156,45% volt az öregedési index.

A térség korábban említett szélsőségeit kiemelve, Harka öregedési indexe 42,74%, Nemeskér méretéből adódóan meglehetősen abszurd számot kapunk, így inkább Sarródot említeném, ahol 196,46%-os az index (Központi Statisztikai Hivatal, 2023).

8. ábra: A Soproni járás korfája 2001-ben, 2011-ben és 2022-ben

Forrás: KSH alapján, saját szerkesztés

I.7.Célkitűzés

A dolgozat fő célja, hogy bebizonyítsa, egyrészt, hogy az ország minden tájáról Sopronba áramló nagymértékű bevándorlás fő motivációja a remélt jobb életkörülmények. Másrészt pedig ennek a növekvő népességszámnak a következményei, mint például a zsúfoltság, a nagy forgalom, a növekvő lakásárak jelentős motivációi vagy okai a szuburbanizáció jelenségének. Emellett vizsgálja, hogy a növekvő népességnek milyen hatása van Sopron városára, például a szociális szférára, illetve, hogy milyen az Ausztriában munkát vállalók aránya.

II. Módszertan

II.1. Felhasznált irodalom

A témával tágabb környezetben foglalkozó korábbi kutatások mellett többnyire Sopronnal foglalkozó szakirodalmakkal foglalkoztam. Sopron speciális helyzetéből adódóan természetesen már többen foglalkoztak a területtel, nagyrészt a Soproni Egyetem tagjai. Mivel több aspektust vizsgállok a motivációk okán, így használtam lakásárakkal, identitással foglalkozó szövegeket, illetve az önkormányzat saját programjainak dokumentációját.

II.2. Statisztikai adatok

A statisztikai adatok feldolgozása elsősorban a Microsoft Office Excel táblázatkezelővel történt, emellett a térképek adatbázisának kezeléséhez a LibreOffice Calc programot, a térképek elkészítéséhez pedig az ArcMap és a QGIS programokat használtam.

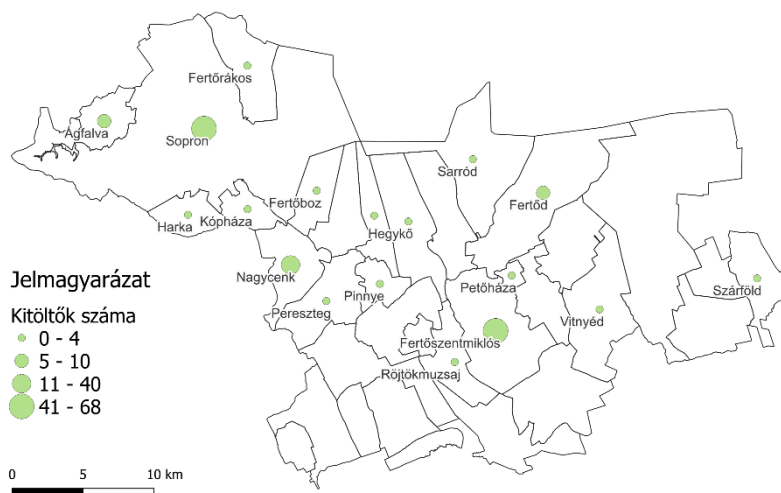
II.3. Kérdőíves felmérés

A kérdőíves felmérés célja elsősorban annak megismerése volt, hogy jelenleg melyik településen élnek és mióta, hol laktak korábban és mik voltak a költözésük fő motivációi. Ezekkel együtt megkérdeztem, hogy szándékukban áll-e 5 éven belül költözni, és ennek mi a motivációja. Emellett szerepeltek életkörülményekre vonatkozó kérdések, mint hogy milyen típusú és hány szobás ingatlanban élnek, illetve munkavállalással kapcsolatosak, hogy hol dolgoznak jelenleg, ha nem Ausztriában, akkor terveznek-e, esetleg dolgoztak vagy egyik sem, és van-e olyan közeli családtagjuk, aki volt, tervez vagy jelenleg ausztriai munkavállaló.

A kérdőív 2024. október 1. és 2024. december 15. között volt kitölthető, ezalatt 213 érvényes kitöltés érkezett be. A kérdéssor a Google Forms felületén készült el és a közösségi média segítségével jutott el a kitöltőkhöz. A kérdőív a kitöltők száma és a nemi arányok miatt (80-20% a nők javára) sem nevezhető reprezentatívnak, azonban jó mérvadónak, és több kérdés is a kitöltő teljes háztartására vonatkozik.

A kitöltők demográfiai adatai a következők: 1943 és 2006 között születettek, 67% házas, a maradék 33% megoszlik az egyéb családi állapotok között. Legmagasabb végzettség alapján a diplomások és a szakmával és érettségivel rendelkezők voltak a

legtöbben, mindkét csoport 31,5%-át teszi ki a kitöltőknek és mindenki elvégezte legalább a 8 általánost.

9. ábra: A kitöltők jelenlegi lakóhelyük szerint

Forrás: saját szerkesztés

II.4. Interjúk

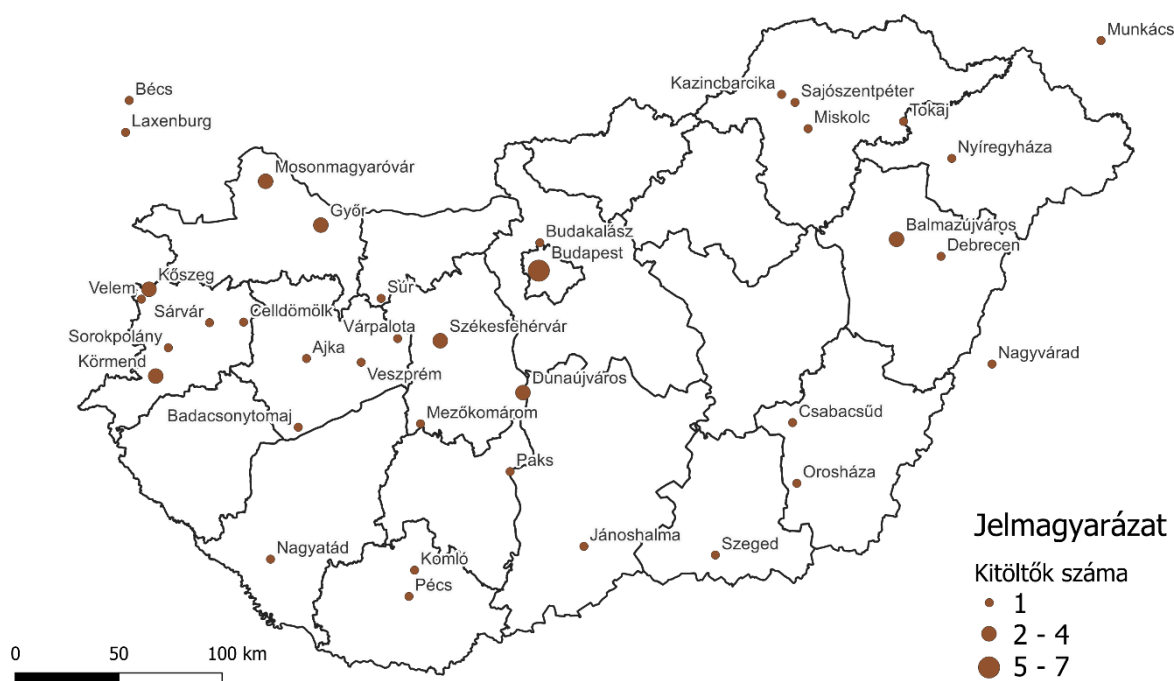
Három interjú készült: az egyik soproni önkormányzati képviselővel, a soproni humánszolgáltatási osztály vezetőjével és a szociális csoport vezetőjével. A Képviselő Úr nagyon széleskörű tájékoztatást tudott nyújtani a soproni helyzetről, mint olyan, akit nemrég választottak újra, és nyugdíj előtt 33 évet dolgozott az önkormányzati hivatalban. Az Osztályvezető Asszony átfogóan ismeri az osztály ügyeit, emellett korábban gyermekjóléti szociális munkásként dolgozott, így jól látja a kevésbé jó helyzetű, családdal érkezők problémáit. A Csoportvezető Asszony pedig mélyebben tudott információkkal szolgálni a Sopronban kialakuló szociális helyzetről, hogy a bevándorlás milyen hatással van a városi szociális szférájára.

III. Eredmények

III.1. Költözés

III.1.1.A kitöltők korábbi lakóhelyei

Korábban már megállapították, hogy Győr-Moson-Sopron vármegye nagyon széles területről vonzza a bevándorlókat, olyan mértékben, hogy ez az egyetlen vármegye, amely e tekintetben Budapesthez fogható napjainkban. Hasonlóan széleskörű vonzerővel csak Fejér és Komárom-Esztergom vármegyék bírtak, azonban előbbire a rendszerváltás előtt, utóbbira az ezredfordulóig volt csupán jellemző (Bálint & Daróczi, 2014). Ezt jól bemutatja a vizsgálati terület járásain (Soproni és Kapuvári) kívülről érkező kitöltők korábbi lakóhelyéről készült térkép is. Az ország legtöbb vármegyéjéből volt beköltöző, illetve határon túli magyarok is Nagyváradról és Munkácsról, bár utóbbi esetben közrejátszott a háború. Emellett a Bécsből és Laxenburgból érkezők feltételezhetően inkább visszaköltözők. Egy kitöltő csupán Szlovákiát adta meg, így az nem került rá a térképre, de akadtak olyan kitöltők is, akik meglehetősen messziről költöztek ide. Ezek: Burton-on-Trent, Koppenhága és München.

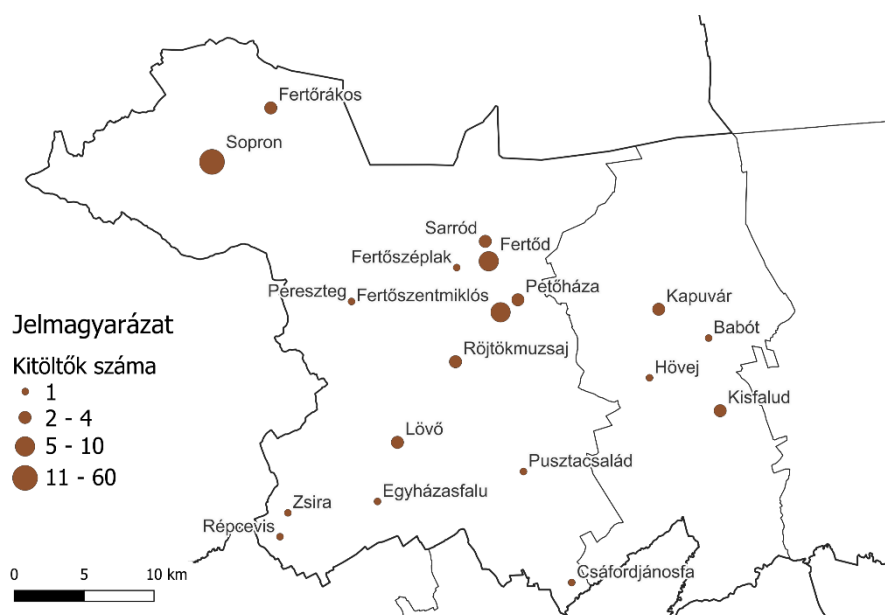

10. ábra: A Soproni és Kapuvári járáson kívülről költözők korábbi lakóhelye

Forrás: saját szerkesztés

Sem a Soproni, sem a Kapuvári járásnak nem tartozik bele minden települése a vizsgálati területbe, de érzékelhető, hogy mindkét járás teljes területén érvényesül

Sopron vonzása. Előbbi esetében ez nem meglepő, mivel közigazgatásilag akkor is az a központ, még ha Szombathely közelebb is van. Az ezekről a településekről költözők a sűrűségük miatt a vizsgálati terület településeivel együtt kerültek ábrázolásra. Fontos megjegyezni, hogy a két térképen csak a tényleges költözők szerepelnek, akik ugyanazon a településen laktak egész életükben, vagyis állandó migrációban nem vettek részt, azok itt nem jelennek meg.

11. ábra: A Soproni és Kapuvári járáson belül költözők korábbi lakóhelye

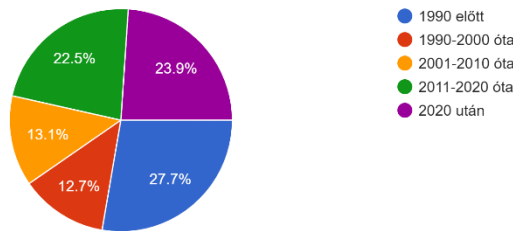
Forrás: saját szerkesztés

Már itt feltételezhető, hogy a Sopronból kiköltözők a szuburbanizációban vesznek részt. Sopronban még napjainkban is jellemző a belső szuburbanizáció, a különálló településrészek benépesedése, vagy éppen az új lakóterületek kialakítása, így akik ennek a folyamatnak soproniként résztvevői, azokat itt nem érzékeljük.

III.1.2.Motivációk

A kitöltők megoszlása viszonylag egyenletes annak tekintetében, hogy mióta élnek jelenlegi lakóhelyükön. Az 1990 és 2010 közöttiek két csoportja van a legkisebb arányban, 10-15%-kal kevesebben, mint a többi kategóriában. Sokatmondó az az arány, hogy a kitöltők közel fele 2010 után költözött a vizsgálati területre. Ez azért is számottevő, mert a legfiatalabb kitöltő 2005-ben született, vagyis ezt az időintervallumot senki sem azért jelölte meg, mert akkor született, hanem tényleges költözésről van szó.

1.2. Mióta él itt?
213 responses

12. ábra: A kitöltők aránya aszerint, hogy mióta laknak jelenlegi lakóhelyükön

Forrás: Google Forms

Alapvetően a költözésnek számos oka lehet. Családi körülmények változása, máshol találnak lakhatást vagy munkát, konfliktusok, és egyéb tényezők, amelyek miatt jobbnak láthatják a költözést. Azonban ez egyúttal áldozattal is jár. Valószínűleg sose fognak tudni úgy integrálódni új lakókörnyezetükbe, mint azok, akik oda születtek. Emellett a kapcsolati hálók meggyengülésével is jár, különösen nagy távolságok esetén (Dávid et al., 2020).

Az előzetes feltételezés az volt, hogy az ország különböző pontjairól érkezők fő motivációja a munkavállalás, a magasabb bérek lesznek, míg a szuburbanizációban résztvevőké a magas ingatlanárak, a korábbi lakóhely zsúfoltsága és egyéb, a lakókörnyezetre ható tényezők.

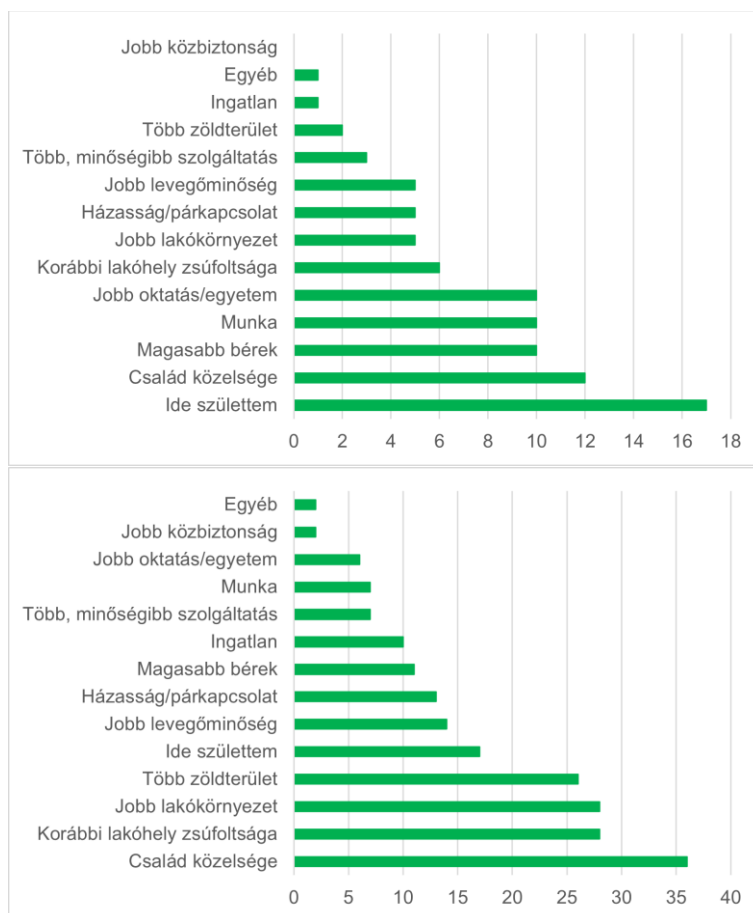

13. ábra: A kitöltők okai, motivációi jelenlegi lakóhelyükre vonatkozóan

Forrás: saját szerkesztés

Az elsőszámú motiváció a család lett, ami bármelyik irányból működhet, lehet például visszaköltözés, vagy egy családtag követése. Ha az „Ide születtem” kategóriát figyelmen kívül hagyjuk, feltűnő, hogy három vezető motiváció a lakókörnyezet javítására vezethető vissza, amikből arra lehet következtetni, hogy nem Sopronba irányult a

költözés, hanem a kitöltők a szuburbanizáció résztvevői. Ezek után pedig a magasabb bérek következnek, ami az ország különböző pontjairól érkezőket jelenti, de nézzük meg ezeket a motivációkat lebontva soproniakra és nem soproniakra.

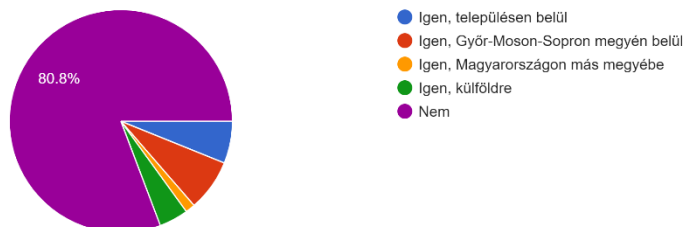
14. ábra: A soproni (felül, 68 fő) és a nem soproni (alul, 145 fő) kitöltők okai, motivációi jelenlegi lakóhelyükre vonatkozóan
Forrás: saját szerkesztés

Lebontásban láthatjuk, hogy a soproni kitöltők esetében továbbra is nagy szerepe van annak, hogy a városban nőttek fel vagy a családjuk miatt költöztek oda, de azt követően a munka, a magasabb bérek és az oktatás következik. A jobb lakókörnyezettel kapcsolatos motivációk feltételezhetően a belső szuburbanizációra vezethetőek vissza. Ezzel szemben, bár a család a nem soproniak között is vezető motiváció, viszont a következők lakókörnyezet javításával kapcsolatosak. Ezek jól alátámasztják a hipotézist, miszerint a Sopronba irányuló migráció egyik fő mozgatórugója a munkavállalás, míg a környező településekre költözők motivációi a népességnövekedés hatásaival kapcsolatosak.

A kérdőívből az is kiderül, hogy a kitöltők 5 éven belül terveznek-e költözést, és ha igen, milyen okból. Ezek alapján csupán 20%-nak áll szándékában költözés, a célhely

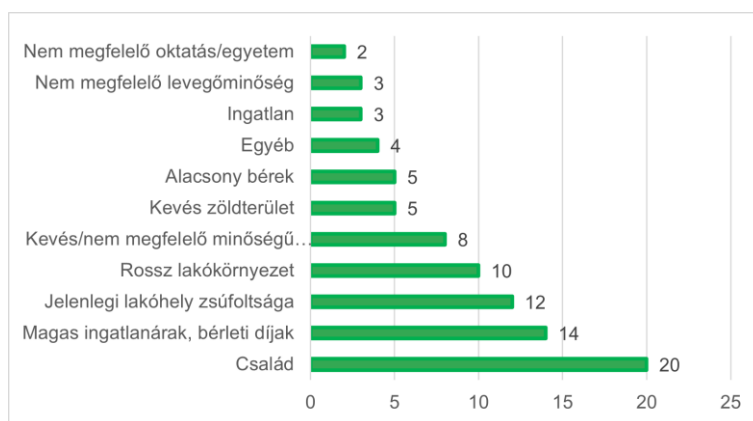
pedig megoszlik. A vezető motiváció továbbra is a család, de az ezután következők a magas ingatlanárak és a lakókörnyezethez kapcsolódó okok.

1.5. Tervez költözést 5 éven belül?
213 responses

15. ábra: Az 5 éven belül költözést tervezők aránya

Forrás: Google Forms

16. ábra: Az 5 éven belül költözést tervezők motivációi

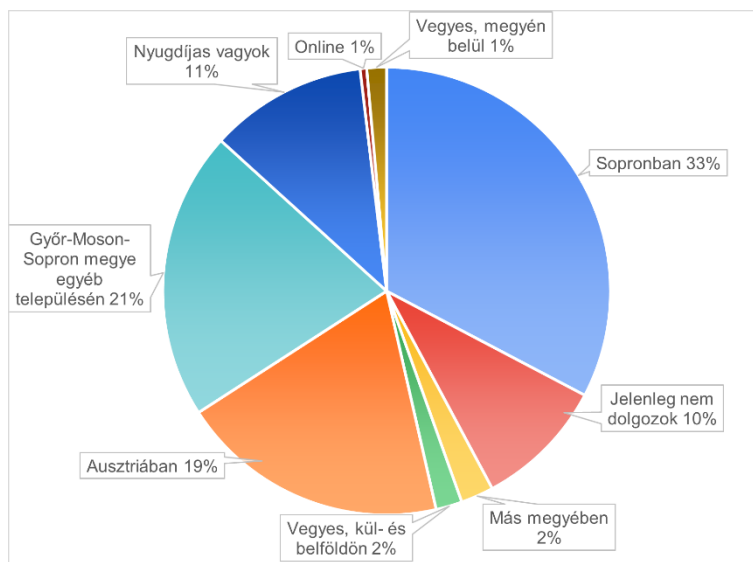
Forrás: saját szerkesztés

III.2. Munkavállalás

Mint a fejlett területeken általában, úgy Sopron térségében is jellemző az ingázás. Sopron speciális földrajzi helyzete és a korábban rossz közúthálózat ellenére is képes volt megyei központtá válni. Déli irányban két önálló vonzáskörzettel nem rendelkező mikroközpont van, Sopronkövesd és Lövő. Sopronkövesd kiemelkedik azzal, hogy 2001 és 2011 között, az alapján, hogy a helyben lakó foglalkoztatottakhoz viszonyították az eljárók és bejárók összegét, nagy mértékben megnőtt a településhatárt átszelő munkaerőmozgás. Keleten Fertőd önálló vonzáskörzettel rendelkező mikroközpont, Kapuvár pedig térségi alközpont (Hardi, 2015; Pénzes et al., 2014). Mindkét irányból Sopron könnyen, kényelmes és megbízható viszonyok között érhető el vasúton. A buszközlekedés is gyakori járatokkal szolgál, főleg a főutak mentén. Ezekon kívül Győr felől már kiépült az M85-ös. Ezek együttesen jó lehetőségeket biztosítanak a Sopronba

ingázók számára. Az ezredforduló környékén több, mint 10 000-en ingáztak Eisenstadtba, míg Sopronba fele ennyien, annak ellenére, hogy Sopron kb. ötször akkora város volt akkoriban lakosságszáma szerint (Jankó et al., 2022). 2022-re csaknem megduplázódott ez a szám, a 30 000 helyben foglalkoztatottból közel 21 000-en voltak helyben élők, 9 500-an napi bejárók. Ennél 1 000 fővel voltak többen a más településen dolgozók. 2011 és 2022 között a hivatalos adatok szerint stagnált Sopron lakossága, így a két év jól összehasonlítható. A foglalkoztatottak száma 2022-re több, mint 4 000-rel, a helyben foglalkoztatottak száma 2000 fővel nőtt, ebből közel 1 000-en vannak, akik helyben lakók is. A naponta bejárók száma másfélszeresére nőtt, a más településekre ingázók viszont megduplázódtak (Központi Statisztikai Hivatal, 2023). Az alacsonyabb ingázási számhoz hozzátartozhat az is, hogy a szolgáltató szektornak nem feltétlenül szükséges elhagyni a várost. A rendszerváltás után fellendült a bevásárló és szolgáltató turizmus, elsősorban a szépi és fogászati területeken az alacsonyabb magyar árak miatt (Locsmándi, 2009). A termékek ára ma már közel kiegyenlítődött, azonban a szolgáltató turizmus még mindig jellemző. Ennek következménye a meglehetősen magas árszínvonal a szolgáltatások terén. Ez megadja a szektorban dolgozóknak a választási lehetőséget. Számukra kevésbé lehet szükség szerű az ingázás, ugyanis magyar viszonylatban elég drágán nyújthatják szolgáltatásaikat, de az osztrák vendégek számára még mindig megérheti átjárni Magyarországra.

A kérdőív kitöltőinek harmada Sopronban dolgozik, ezután közel azonos arányban, 20-21%-kal a vármegye egyéb településein dolgozók és az ausztriai munkavállalók következnek. Azoknak, akik jelenleg nem Ausztriában dolgoznak, kb. hatoda dolgozott és ennél eggyel kevesebben terveznek, a többieknek nincs ilyen jellegű tapasztalata vagy terve.

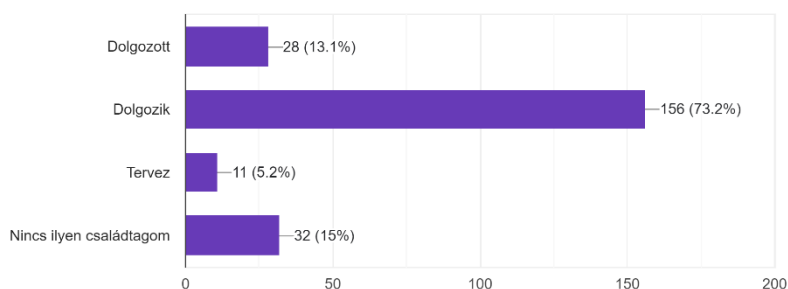

17. ábra: A kitöltők munkahelyének aránya

Forrás: saját szerkesztés

A következőt tartom az egyik legsokatmondóbb adatnak: van-e olyan közeli családtagjuk, aki Ausztriában dolgozott, dolgozik, vagy tervez dolgozni? A kitöltők 75%-ának van jelenleg Ausztriában dolgozó közeli hozzátartozója, és mindössze 15%-nak nincs ilyen. Ők is feltételezhetően olyan bevándorlók, akik távolabbról érkeztek és nem rendelkeznek helyben rokoni kapcsolatokkal.

3.3. Önnek van olyan közeli családtagja, aki dolgozott, dolgozik, vagy tervez Ausztriában dolgozni?
213 responses

18. ábra: A kitöltők tapasztalata az ausztriai munkavállalással családtagjaik kapcsán

Forrás: Google Forms

III.3. A népességnövekedés hatásai

III.3.1. Sopron gazdaságára ható következmények

A Képviselő Úr elmondása alapján manapság mérséklődő ütemet érzékelnek a bevándorlás terén. Ennek több oka is van. Kezdetnek, a városra jellemző a sok, szűk utca szövevényes hálózata, viszonylag kevés a széles, nagy forgalmat elbíró út, vagyis az

infrastruktúra túlterhelt, a város zsúfolt, csúcsidőben már-már élehetetlennek lehet nevezni. A fellélegzést az M85-ös autópálya frissen megnyitott, határig tartó szakaszától várják. A városnak ez jó, az ingázóknak viszont egyelőre nem lesz sokkal egyszerűbb dolga, mivel az osztrák oldalról még nincs meg az összeköttetés. A környező osztrák települések lakói elégedetlenek a nagy forgalom miatt, a közelmúltban kettő kisebb határátkelőt is lezártak, ami nagy kerülőt jelent a Soprontól délre tartóknak.

A sok ideiglenesen, bejelentés nélkül a városban tartózkodó abban a formában is gondot okoz a városvezetésnek, hogy mivel sokkal alacsonyabb a bejelentett lakos, mint ahányan valójában a városban tartózkodnak, így a központi költségvetésből a fejkvóta alapján járó támogatásokból nem kapják meg azt az összeget, amire valójában szükség lenne. Márpedig becslések szerint 10-20 000 (vannak, akik úgy érzékelik akár 30 000) fő tartózkodik valójában bejelentés nélkül egyidőben a városban. Vagyis sokkal több ember, sokkal nagyobb mértékben veszi igénybe az infrastruktúrát, a szolgáltatásokat, a tömegközlekedést, mint ami a rááldozható költségvetés alapján ideális, vagy legalábbis komfortzónán belül lenne.

Az önkormányzathoz támogatásokért folyamodók száma nem nőtt meg számottevően. Mivel alapvető cél a költözköztetés a munkavállalás, így általában inkább csak meg kell támogatni őket, de nem jellemző, hogy támogatásokból éljenek meg. A gyermekekkel kapcsolatos támogatásoknál viszont kötelező jelezniük, ha más településről érkeztek. Sokan családdal érkeznek, a gyerekek ellátásáról is gondoskodni kell. A gyerekekre irányuló támogatások megmutatkoznak az ingyenes étkeztetésben vagy tankönyvekben, az ünnepekhez kapcsolódó támogatásokban. A bölcsődéknek, óvodáknak elég nagy a kapacitása ahhoz, hogy ne tűnjenek ki számottevően a beköltöző gyerekek.

Ezzel szemben az időotthonoknál más a helyzet. Folyamatosan nőnek a várólisták, és korábban a korfa kapcsán szóba került, hogy ez a helyzet csak rosszabb lesz. A szakdolgozók száma törvényileg természetesen megfelel az ápoltak számának, de valójában így is nagyon kevesen vannak. Az önkormányzati fenntartású időotthonokban már nem meglepő jelenség thai vendégmunkásokkal találkozni. Már az ő ellátásuk és taníttatásuk is plusz terhet ró a városra, de mivel a közalkalmazotti törvény miatt nem tudnak olyan magas béreket biztosítani, mint ami a térségben az osztrák határ befolyása okán elvárt, így kénytelenek voltak ehhez a módszerhez folyamodni.

A város gazdasági programjában számos cél szerepel. A dolgozat témájához kapcsolódik gazdasági területen a helyi foglalkoztatás szerkezetének javítása és a munkaerő-piac igényeihez alkalmazkodó képzések indítása. A szociális szférában a fiatalodás, a korcsoportok arányának javítása és a lakónépesség számának stabilizálása. Infrastruktúra terén pedig a közúthálózat hiányzó elemeinek kiépítése és a közösségi közlekedés javítása (Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata, 2020). Ezekből látszik, hogy az önkormányzat is igyekszik tenni a kialakult körülmények ellen, de a lehetőségeik be vannak határolva.

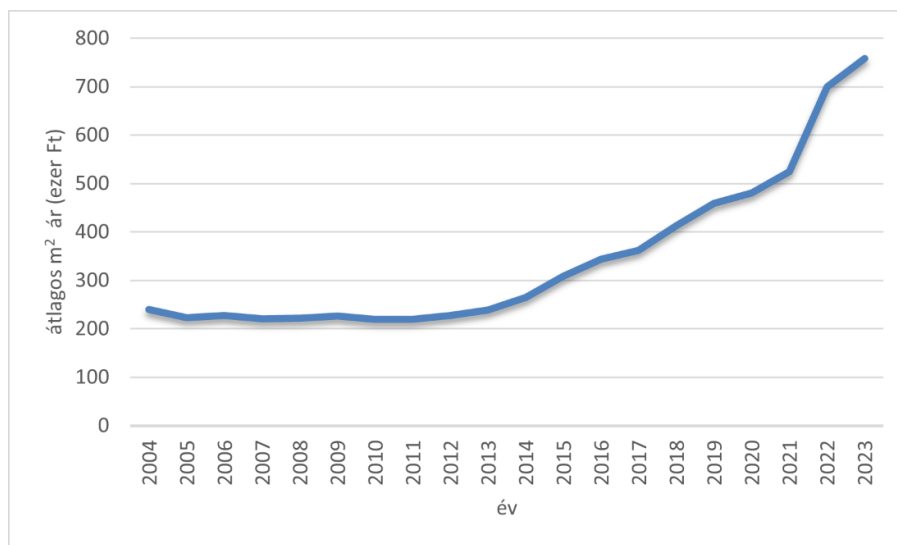
III.3.2. Következmények az ingatlanpiacon

Nagyon magasak az albérlet árak, a lakásépítés nem tud lépést tartani az igényekkel, így a klasszikus szabály szerint, minél nagyobb a kereslet és szűkebb a kínálat, annál jobban kúsznak felfelé az árak. Manapság már az a jelenség is előfordul, hogy többen összefognak, és inkább közösen bérelnék ingatlant Ausztriában. Ezzel spórolnak az utazási költségen és jelentős szabadidejük szabadul fel. Azonban, ha valaki anyagilag nem megfelelően pozícionált és nem jönnek be a számításai munkavállalás terén, komoly problémái akadhatnak már a lakhatással. Pontosan az ilyen esetek miatt nagy az igény az önkormányzati lakások bérlésére. Egy-egy meghirdetett lakásra kb. 40 jelentkező jut. Néhány éve kénytelenek voltak változtatni a pályázás feltételein, már nem kötötték állandó soproni lakcímhöz, azóta pedig nagyobb százalékban más településekről érkezők igénylik a lakásokat, illetve az elmúlt években a támogatásokért is többen jelentkeznek.

Az ideiglenes bevándorlók körébe tartoznak az egyetemisták. A Soproni Egyetem jelenleg több, mint 4 000 hallgatóval rendelkezik, rájuk pedig mindössze kb. 1 000 kollégiumi férőhely jut (Soproni Egyetem, n.d.; SopronMédia, 2024). A helyiek számát közülük nem tudjuk, de az arányokból így is sejthető, hogy sokan keresnek albérletet. A nagy számú, munkavállalási céllal érkező ideiglenes bevándorlót továbbá jól prezentálja, hogy az utóbbi években régi irodaépületeket, panziókat alakítottak át munkásszállásokká.

2017-ig az ingatlanvásárlók kb. 50%-át a főképp osztrák munkavállalás miatt ide költözők tették ki, 2019-re viszont 15-20%-ra esett az arányuk. Sokan először csak lakást bérelnék, és csak később vásárolnak, ez azonban felpörgette az albérletek piacát és megjelent a befektetési célú lakásvásárlás. Ingatlanközvetítők szerint a gazdasági világválság idején 25-30%-kal csökkent a lakások ára. Az országos viszonylathoz képest korábban, 2013-ban emelkedni kezdtek az árak, 2008 és 2019 között a panellakások

négyszetméterára kb. megduplázódott, de az egész ágazatban drasztikusak voltak az emelkedések (Harnos, 2019).

19. ábra: Az évi átlagos négyzetméter árak alakulása 2004 és 2023 szeptembere között

Forrás: ingatlannet.hu alapján, saját szerkesztés

Bár az ingatlannet.hu adatai alapján készült grafikonon nem látható a 2008-as visszaesés, de jól szemlélteti a 2013 utáni emelkedést. 2021-ig körülbelül másfélszeresükre nőttek az átlagos négyzetméterárak, majd 2022-ig további csaknem 200 000 forinttal nőtt meg az átlagár, és bár kisebb mértékben, de a növekedés 2023-ban is tovább folytatódott. A bevándorlók mellett az árak növekedéséhez jelentősen hozzájárult, hogy elindították a Családi Otthonteremtési Kedvezményt, amely országos áremelkedést, és az építőipar felpörgését eredményezte. Az áremelkedés miatt azok, akik ingatlant szerettek volna vásárolni, amennyiben volt erre hajlandóságuk, elkezdtek kifelé, a falvak felé áramlani, mely természetesen aztán ezekben a falvakban is a ház- és a telekárak jelentős emelkedését eredményezte. Ez odáig terjedt, hogy az emberek hajlandóak vagy kénytelenek az alacsonyabb árak miatt akár több, mint 30 kilométert vezetni naponta Sopronig, és még többet Ausztriáig. A belvárosban viszont sok az olcsó, rossz állapotú, régi polgári lakás, akik rászorulnak, azok ezeket is megvásárolják. Pozitív hatás, hogy a nagy igény miatt mára már megszűntek a szegregált területek Sopronban. A korábban hírhedt környékeken is jobb már a helyzet, mivel az újonnan betelepültek keveredtek a szegényebb rétegekkel.

III.3.3.A helyiek és a bevándorlók közötti konfliktusok

A szocializmus idején Sopron alapvetően egy elzárt, csendes település volt, a rendszerváltás után viszont nyitott lett. Vannak különbségek a régóta, több tíz éve

Sopronban élők, vagy itt születettek és a rövidebb ideje a városban élők hozzáállása között. A régi soproniak kevésbé elfogadóak. Ezt okozhatja, hogy ők büszkeséggel gondolnak a Húség városára, míg az újabban betelepültek, még ha már régen is, de előző otthonukat elhagyták, nem rendelkeznek olyan mély gyökerekkel. Egy kutatásban megkérdezett régi soproniak negyede jellemezte sajátos szellemiség és kultúráként a soproniság fogalmát, ellenben az újak nem tulajdonítanak a fogalomnak különösebb jelentőséget (Balázs, 2018). Emellett az ország különböző pontjairól érkező, esetleg nem teljesen azonos kultúrával rendelkező, némileg más körülmények közül származók okozhatnak némi feszültséget, de nem rendszerszintűek a konfliktusok, a közbiztonság meglehetősen jónak mondható Sopronban.

IV. Összegzés

Némi összehasonlítást végezve is észrevehetjük, hogy a mai Magyarországon mekkora szerepet játszik a települések lakosságszámának alakulásában a migráció. Veszprém, Zalaegerszeg, Kaposvár, Békéscsaba, mind megyeszékhelyek, amik 2011-ben még 5-10 00 fővel nagyobb lakossággal rendelkeztek, mint Sopron. Ezek a városok 2022-re 6-11 000 fős veszteséget szenvedtek el, ezzel kisebbé válva, mint a vizsgált város, ami 4 000-es növekedést mutatott. Ezekkel szemben Érd is élt a helyzeti előnyével, és míg 2001-ben csupán 400 fővel volt nagyobb a lakossága Sopronénál, 2022-re 71 000-es várossá nőtte ki magát (Központi Statisztikai Hivatal, 2023). Feltételezések szerint Sopronban is laknak legalább ennyien, sőt, inkább többen, de a sok ideiglenes bevándorló miatt, akik hivatalosan nem tartózkodnak a városban, erről nincsenek statisztikák. Sopron fontos célja és jelentős érdeke egy mód kitalálása, amivel számon tudják tartani az ideiglenes bevándorlókat, hogy bizonyítani tudják, valójában hányan tartózkodnak a városban, és ennek megfelelő mértékű anyagi támogatást kaphassanak.

Bár a város teltsége, zsúfoltsága és a magas árak miatt, illetve a kormány intézkedései által a városvezetés mérséklődést vár a bevándorlásban, Sopron a földrajzi helyzete továbbra is a belső migráció vonzó célpontjává teszi. Kedvező lokációját az is jelzi, hogy a Soproni járás déli településein és Vas vármegyében sem jellemző akkora népességtömörülés, inkább csökkenő tendenciát mutatnak az olyan települések is, mint Szombathely, Kőszeg, Szentgotthárd, Körmend. Csak kisebb települések esetében nő a népesség, ezek közül is a jelentősebbek inkább Szombathely agglomerációjához tartoznak, bár annak nyugati oldalán (Központi Statisztikai Hivatal, 2023).

Ismert tény, hogy úgy éri meg a legjobban Ausztriában dolgozni, ha Magyarországon élünk. Az alacsonyabb hazai árak mellett a magas osztrák fizetések kedvező helyzetet, anyagi biztonságot nyújtanak. Azonban a határ közelsége és az emiatt idevándorló emberek, vagyis a magasabb kereslet együttesen magasabb árakat eredményeztek a hazai oldalon. Előbbi következménye például a szolgáltatások magas ára és a szakmunkások hiánya, utóbbié pedig többek között a magas ingatlanárak. Ezek miatt az élet minden területén jelentkező magas költségek miatt nem valószínű, hogy az ausztriai munkavállalók száma csökkenne, amennyiben szeretnék fenntartani anyagi helyzetüket, kivéve, ha megtalálják a módját, hogy itthon is jól keressenek. Sokan dolgoznak még a külföldi munkájuk mellett itthon is, ez több okból kifolyólag is történhet így, de jó lehetőség arra is, hogy megalapozzák a hazatérésüket.

A kis elemszám ellenére a kérdőív eredményei igazolják, hogy a munkavállalás a fő motivációja a Sopronba irányuló bevándorlásnak, a jobb lakókörnyezet megteremtése pedig a környező településekre költözésnek. De ezek mellett nem szabad megfeledkezni azokról a tényezőkről sem, főleg azok esetében, akiknél a család volt a legfőbb motiváció, hogy a valódi céljuk Sopron lehetett, viszont egyszerűen az anyagi helyzet egy környező településen lévő ingatlant engedett meg. Ezt az esetet bizonyítja a saját családom példája, ahol szintén a család közelsége volt a fő motiváció. Előre tudhattuk, hogy Sopronban nem lehet családi házat vásárolni átlagembernek megfizethető áron, így a minél közelebbi település volt a cél. Egy régi, de felújított körmendi családi ház árából Fertőszentmiklóson tudtunk egy felújítandó, bár a korábbinál nagyobb, felújítva értékesebb családi házat vásárolni.

Ahány ember, annyiféle különböző okok állhatnak a költözések hátterében, de egy ilyen jellegű kutatáshoz elengedhetetlen a csoportosítás, kategóriákba sorolás. A kérdőíves felmérés során igyekeztem azokat a válaszlehetőségeket megadni, amelyeket leggyakoribbnak érzékelttem a környezetemben. Ezek többnyire le is fedték a legtöbb kitöltő motivációit, így a feltételezésem helyesnek bizonyult. Összességében elmondhatjuk, hogy a kutatás sikeres volt, alátámasztotta a saját, korábbi tapasztalataim alapján felállított előzetes felvetést.

V. Irodalomjegyzék

- Balázs, F. (2018). Lokális identitáskonstrukciók vizsgálata Sopronban. *Studia Mundi - Economica*, 5(3), 3–18.
- Bálint, L., & Daróczi, G. (2014). A belső vándorlások fókuszáltsága Magyarországon, 1980–2011. *Statisztikai Szemle*, 92(1), 53–70.
- Bertalan, L. (2020). *Határ menti fejlődési utak: Sopron in Középvárosi társadalmak: Egy új, innovatív városfejlesztési modell megalapozása* (V. Szirmai, Ed.). Soproni Egyetem Kiadó. <https://doi.org/10.35511/978-963-334-368-5>
- Borbély, J. (2004). A „Nyugat-Pannónia Eurégió” jövője. *Gazdaság & Társadalom*, 14(2), 95–105.
- Dávid, B., Albert, F., & Huszti, É. (2020). Kapcsolati tőke és földrajzi mobilitás. In I. Kovách (Ed.), *Mobilitás és integráció a magyar társadalomban* (pp. 163–192). Argumentum Kiadó.
- Dövényi, Z. (2007). A belföldi vándormozgalom strukturális és területi sajátosságai Magyarországon. *Demográfia*, 4, 335–359.
- Dövényi, Z. (2009). A belső vándormozgalom Magyarországon: folyamatok és struktúrák. *Statisztikai Szemle*, 87(7–8), 748–762.
- Európai Unió. (2024). *Demography of Europe - 2024 edition*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/demography-2024?etrans=hu>
- Gödri, I., & Spéder, Z. (2009). Belföldi vándorlás. *Demográfiai Portré*, 109–117.
- Hamilton, F. E. I. (1995). Re-evaluating Space: Locational Change and Adjustment in Central and Eastern Europe. *Geographische Zeitschrift*, 83(2), 67–86.
- Hamilton, F. E. I. (1999). Transformation and Space in Central and Eastern Europe. *The Geographical Journal*, 165(2), 135–144.
- Hardi, T. (2015). A munkaügyi ingázás területi mintái Észak-Dunántúlon. *Területi Statisztika*, 55(2), 122–141.

- Harnos, L. (2019). *A lakásárakat befolyásoló tényezők, különös tekintettel a településfejlesztési döntésekre Sopron példáján.* Soproni Egyetem.
- Jankó, F. (2004). Szuburbán folyamatok Sopron térségében: a Lőverek átalakulása. *Földrajzi Értesítő*, 53(3-4), 295-312.
- Jankó, F., Bottlik, Z., & Győri, R. (2022). Vienna's South-Eastern Hinterlands: Regional Development in the Austrian-Hungarian Border Area, 1910-2011. *European Countryside*, 14(2), 232-257.
- Kiss, É. (2015). Egy kutatás előzményeképp: Sopron népességéről és vándorlásáról. *ECONOM*, 4(1), 47-56.
- Kiss, É., Jankó, F., Bertalan, L., & Mikó, E. (2018). Nyugat és Kelet határán: Sopron a belföldi migrációban. *Tér És Társadalom*, 32(4), 151-166.
- Központi Statisztikai Hivatal. (n.d.). *Helységnévtár*. Retrieved December 20, 2024, from https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=13532
- Központi Statisztikai Hivatal. (2023). *Népszámlálás 2022*. <https://nepszamlalas2022.ksh.hu>
- Kubinszky, B. (2014). A hűség városának térbeli, társadalmi mutatói. In I. Laki (Ed.), *Területi-társadalmi kérdések a mai Magyarországon* (pp. 1-45). Zsigmond Király Főiskola.
- Locsmándi, S. (2009). *Vasfüggöny nélkül. A Sopron-Eisenstadt határtérség vizsgálata*. Pécsi Tudományegyetem.
- Pénzes, J., Molnár, E., & Pálóczi, G. (2014). Helyi munkaerő-piaci vonzáskörzetek az ezredforduló utáni Magyarországon. *Területi Statisztika*, 54(5), 474-490.
- Soós, E., & Fejes, Z. (2009). *Határon átnyúló együttműködések Magyarországon*. Pólay Elemér Alapítvány.
- Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata. (2020). *Gazdasági Program 2020-2025*. http://www.sopron.hu/upload/content/62/6287/_62872/smjv_onkorm_gazdasagi_progamja_2020_2025_v01.pdf

Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata. (2022). *Helyi Esélyegyenlőségi Program 2022-2027*.

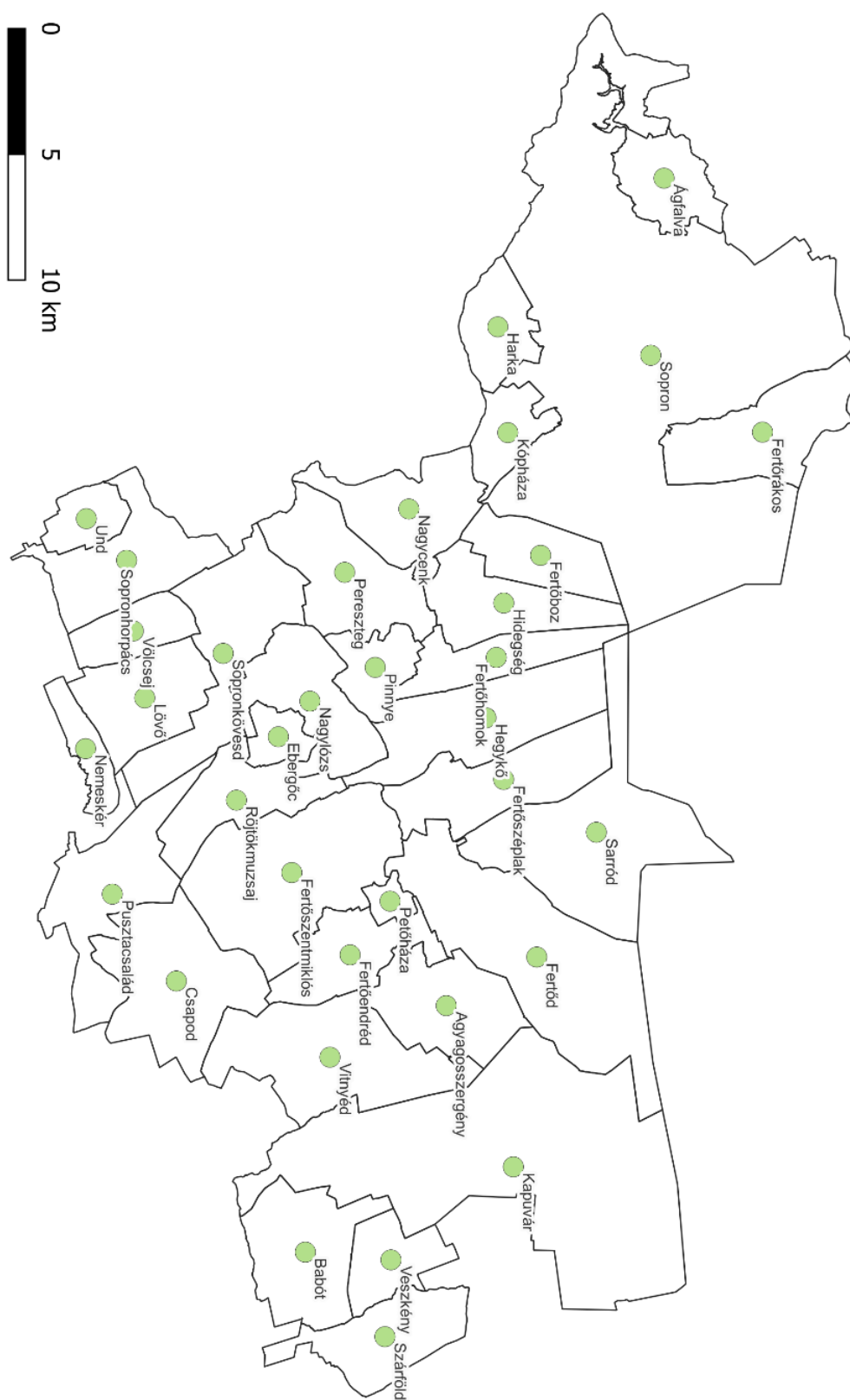
Soproni Egyetem. (n.d.). *Soproni Egyetem Kollégiumai*. Retrieved January 2, 2025, from <https://etk.uni-sopron.hu/kollegiumi-jelentkezes>

SopronMédia. (2024, September 2). *A Soproni Egyetem fejlesztésekkel és rekordszámú hallgatóval indítja az új tanévet*. <https://www.sopronmedia.hu/cikkek/a-soproni-egyetem-fejlesztésekkel-es-rekordszamu-hallgatoval-inditja-az-uj-tanevet>

Zábrádi, Z. (2005). A magyar közép- és nagyvárosok migrációs trendjei az elmúlt negyed században. In G. Perczel & S. Szabó (Eds.), *Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanulmányok 1.: 100 éve született Mendöl Tibor (emlékkötet)* (pp. 161–173). Trefort Kiadó.

VI. Mellékletek

A. Vizsgálati terület települései

Forrás: saját szerkesztés

B. Kérdőív

1. Lakóhely

1.1. Mi az Ön jelenlegi lakóhelye?

1.2. Mióta él itt?

- 1990 előtt
- 1990-2000 óta
- 2001-2010 óta
- 2011-2020 óta
- 2020 után

1.3. Hol lakott előtte?

1.4. Miért költözött jelenlegi lakóhelyére?

- korábbi lakóhely zsúfoltsága
- magasabb bérek
- alacsonyabb ingatlanárak
- több zöldterület
- jobb levegőminőség
- jobb lakókörnyezet
- több, minőségibb szolgáltatás
- család közelsége
- jobb oktatás/egyetem
- egyéb:

1.5. Tervez költözést 5 éven belül?

- igen, településen belül
- igen, Győr-Moson-Sopron megyén belül
- igen, Magyarországon más megyébe
- igen, külföldre
- nem

1.6. Amennyiben el szándékozik költözni jelenlegi lakhelyéről, ennek mi az oka?

- jelenlegi lakóhely zsúfoltsága
- alacsony bérek
- magas ingatlanárak, bérleti díjak
- kevés zöldterület
- nem megfelelő levegőminőség
- rossz lakókörnyezet
- kevés/nem megfelelő minőségű szolgáltatás
- család
- nem megfelelő oktatás/egyetem
- egyéb

2. Életkörülmények

2.1. Milyen típusú ingatlanban él?

- társasházi lakás
- lakótelepi lakás
- sorház
- családi ház

2.2. Hány szobás ingatlanban lakik?

- 1 szobás
- 2 szobás
- 3 szobás
- több

3. Munkahely

3.1. Hol dolgozik jelenleg?

- Sopronban
- Győr-Moson-Sopron megye egyéb településén:
- más megyében:
- Ausztriában
- más külföldi országban:
- jelenleg nem dolgozik
- nyugdíjas vagyok

3.2. Amennyiben jelenleg nem külföldön dolgozik, dolgozott vagy tervez-e Ausztriában dolgozni?

- dolgoztam
- tervezek
- egyik sem

3.3. Önnek van olyan közeli családtagja, aki dolgozott, dolgozik vagy tervez Ausztriában dolgozni?

- dolgozott
- dolgozik
- tervez
- nincs ilyen családtagom

4. Demográfia

4.1. Melyik évben született?

4.2. Családi állapota

- egyedülálló
- párkapcsolat
- nős/férjezett
- elvált
- özvegy

4.3. Legmagasabb iskolai végzettsége

- kevesebb, mint 8 általános
- 8 általános
- szakiskola
- érettségi
- felsőfokú szakképzés
- diploma

4.4. Neme

- nő
- férfi

C. Saját eredmények

Kutatási kérdések:

- Hogyan változott Sopron demográfiai helyzete a rendszerváltás óta?
- Mekkora szerepe volt ebben a migrációnak?
- Hogyan kezeli az önkormányzat a bevándorlást?
- Mik a bevándorlás motivációi?
- A bevándorlás következményei motiválják a szuburbanizációt?
- A lakosság mekkora része dolgozik külföldön?

Alkalmazott módszerek:

- Vonatkozó szakirodalom feldolgozása
- Statisztikai adatok elemzése
- KSH és citypopulation.de adatbázisainak használata
- Ingázási adatok gyűjtése a menetrendek.hu és a Google Maps alapján
- Térképek készítése ArcMap és QGIS használatával
- Kérdőíves felmérés Google Forms segítségével, a közösségi média felületén terjesztve
- Interjúk készítése: önkormányzati képviselő, humánszolgáltatási osztály vezetője, szociális csoport vezetője

Eredmények:

- Sopron lakossága 2011 és 2022 között stagnált, de nagy mértékű az ideiglenes bevándorlás
- A kitöltők csaknem fele az elmúlt másfél évtizedben költözött jelenlegi lakóhelyére
- Sopronban is a természetes fogyás jellemző, vagyis gyarapodását a bevándorlásnak köszönheti
- Az önkormányzat számára az ideiglenes bevándorlók nagy nyomást jelentenek gazdasági szempontból, de a szociális szférában nem különösebben volt szükséges lépéseket tenni
- A bevándorlást a jobb kereseti lehetőségek és a családi körülmények motiválják elsősorban

- A Sopron környékén élőknek fontos motivációja volt a jobb lakókörnyezet megteremtése
- A kitöltők kb. 20%-a dolgozik csak Ausztriában, de 73%-uknak van jelenleg is Ausztriában dolgozó közeli családtagja